

CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA
OKRĘGOWE KOMISJE EGZAMINACYJNE

Informator
o egzaminie eksternistycznym
przeprowadzanym od roku 2013
z zakresu zasadniczej szkoły zawodowej

JĘZYK POLSKI

JĘZYK POLSKI

Informator o egzaminie eksternistycznym przeprowadzanym od roku 2013 z zakresu zasadniczej szkoły zawodowej

opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi
w Gdańsku, Jaworznie, Krakowie, Łodzi,
Łomży, Poznaniu, Warszawie i Wrocławiu.

Warszawa 2012

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
ckesekr@cke.edu.pl
www.cke.edu.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl
www.oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie

ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
sekretariat@oke.jaworzno.pl
www.oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 01
oke@oke.krakow.pl
www.oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży

ul. Nowa 2, 18-400 Łomża
tel. 86 216 44 95
sekretariat@oke.lomza.pl
www.oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
komisja@komisja.pl
www.komisja.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu

ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl
www.oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

ul. Grzybowska 77, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl
www.oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu

ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 52
sekretariat@oke.wroc.pl
www.oke.wroc.pl

SPIS TREŚCI

I Informacje ogólne.....	7
II Wymagania egzaminacyjne.....	11
III Opis egzaminu.....	15
IV Przykładowy arkusz egzaminacyjny.....	18
V Przykładowe rozwiązania zadań zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym i ich ocena..	31

I INFORMACJE OGÓLNE

I.1. Podstawy prawne

Zgodnie z ustawą z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) egzaminy eksternistyczne są integralną częścią zewnętrznego systemu egzaminowania. Za przygotowanie i przeprowadzanie tych egzaminów odpowiadają Centralna Komisja Egzaminacyjna i okręgowe komisje egzaminacyjne.

Sposób przygotowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych reguluje rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. z 17 lutego 2012 r., poz. 188). Na podstawie wspomnianego aktu prawnego CKE i OKE opracowały *Procedury organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych, liceum ogólnokształcącego dla dorosłych oraz zasadniczej szkoły zawodowej*.

Egzaminy eksternistyczne z zakresu kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej są przeprowadzane z następujących przedmiotów: język polski, język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, podstawy przedsiębiorczości, geografia, biologia, chemia, fizyka, matematyka, informatyka, zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. nr 4, poz. 17).

I.2. Warunki przystąpienia do egzaminów eksternistycznych

Do egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej może przystąpić osoba, która ukończyła gimnazjum albo ośmioletnią szkołę podstawową.

Osoba, która chce zdawać wyżej wymienione egzaminy eksternistyczne i spełnia formalne warunki, powinna nie później niż na 2 miesiące przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej złożyć do jednej z ośmiu okręgowych komisji egzaminacyjnych wniosek o dopuszczenie do egzaminów zawierający:

- 1) imię (imiona) i nazwisko,
- 2) datę i miejsce urodzenia,
- 3) numer PESEL, a w przypadku braku numeru PESEL – serię i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość,
- 4) adres,
- 5) wskazanie, jako typu szkoły, zasadniczej szkoły zawodowej.

Do wniosku należy dołączyć także świadectwo ukończenia gimnazjum albo świadectwo ukończenia ośmioletniej szkoły podstawowej. Wniosek ten znajduje się na stronach internetowych OKE w formie załącznika do *Procedur organizowania i przeprowadzania egzaminów eksternistycznych*.

W terminie 14 dni od dnia otrzymania przez OKE wniosku zainteresowana osoba zostaje pisemnie poinformowana o wynikach postępowania kwalifikacyjnego. Od rozstrzygnięcia komisji okręgowej służy odwołanie do dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia. Rozstrzygnięcie dyrektora CKE jest ostateczne. W przypadku zakwalifikowania osoby do zdawania egzaminów eksternistycznych, dyrektor OKE informuje ją o konieczności złożenia deklaracji oraz dowodu wniesienia opłaty za zadeklarowane egzaminy lub wniosku o zwolnienie z opłaty.

Informację o miejscach przeprowadzania egzaminów dyrektor OKE podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej okręgowej komisji egzaminacyjnej nie później niż na 15 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych zdaje egzaminy w okresie nie dłuższym niż 3 lata. W uzasadnionych wypadkach, na wniosek zdającego, dyrektor komisji okręgowej może przedłużyć okres zdawania egzaminów eksternistycznych o dwie sesje egzaminacyjne. Dyrektor komisji okręgowej na wniosek osoby, która w okresie nie dłuższym niż 3 lata od upływu okresu zdawania ponownie ubiega się o przystąpienie do egzaminów eksternistycznych, zalicza tej osobie egzaminy eksternistyczne zdane w wyżej wymienionym okresie.

Osoba dopuszczona do egzaminów eksternistycznych, nie później niż na 30 dni przed terminem rozpoczęcia sesji egzaminacyjnej, składa dyrektorowi komisji okręgowej:

- 1) pisemną informację wskazującą przedmioty, z zakresu których zamierza zdawać egzaminy eksternistyczne w danej sesji egzaminacyjnej,

2) dowód wniesienia opłaty za egzaminy eksternistyczne z zakresu zajęć edukacyjnych albo wniosek o zwolnienie z opłaty.

Zdający może, w terminie 2 dni od dnia przeprowadzenia egzaminu eksternistycznego z danych zajęć edukacyjnych, zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej, jeżeli uzna, że w trakcie egzaminu zostały naruszone przepisy dotyczące jego przeprowadzania. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zastrzeżenia w terminie 7 dni od dnia ich otrzymania. Rozstrzygnięcie dyrektora komisji okręgowej jest ostateczne.

W przypadku naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminu eksternistycznego, jeżeli naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik egzaminu, dyrektor komisji okręgowej, w porozumieniu z dyrektorem Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, ma prawo unieważnić egzamin eksternistyczny z danych zajęć edukacyjnych i zarządzić jego ponowne przeprowadzenie w następnej sesji egzaminacyjnej. Unieważnienie egzaminu może dotyczyć poszczególnych lub wszystkich zdających.

Na wniosek zdającego sprawdzony i oceniony arkusz egzaminacyjny oraz karta punktowania są udostępniane zdającemu do wglądu w miejscu i czasie określonych przez dyrektora komisji okręgowej.

1.3. Zasady dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu dla zdających z dysfunkcjami

Osoby niewidome, słabowidzące, niesłyszące, słabosłyszące, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, przystępują do egzaminów eksternistycznych w warunkach i formie dostosowanych do rodzaju ich niepełnosprawności. Osoby te zobowiązane są przedstawić wydane przez lekarza zaświadczenie potwierdzające występowanie danej dysfunkcji.

Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej opracowuje szczegółową informację o sposobach dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminów eksternistycznych do potrzeb i możliwości wyżej wymienionych osób i podaje ją do publicznej wiadomości na stronie internetowej CKE, nie później niż do dnia 1 września roku poprzedzającego rok, w którym są przeprowadzane egzaminy eksternistyczne.

Na podstawie wydanego przez lekarza zaświadczenia potwierdzającego występowanie danej dysfunkcji oraz szczegółowej informacji, o której mowa powyżej, dyrektor komisji okręgowej (lub upoważniona przez niego osoba) wskazuje sposób lub sposoby dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu eksternistycznego do potrzeb i możliwości osoby z dysfunkcją/dysfunkcjami przystępującej do egzaminu eksternistycznego. Wyżej wymienione zaświadczenie przedkłada się dyrektorowi komisji okręgowej wraz z wnioskiem o dopuszczenie do egzaminów.

Zdający, który jest chory, w czasie trwania egzaminu eksternistycznego może korzystać ze sprzętu medycznego i leków koniecznych do stosowania w danej chorobie.

II WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

II.1. Wiadomości wstępne

Zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie eksternistycznym z przedmiotów ogólnokształcących wyznaczają wymagania ogólne i szczegółowe określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r., poz. 977). Zgodnie z zapisami w podstawie programowej, podczas kształcenia w zasadniczej szkole zawodowej wymaga się wiadomości i umiejętności nabytych nie tylko na IV etapie kształcenia, ale także na wcześniejszych etapach edukacyjnych (zob. np. zadania nr 1, 4, 5, 7, 18, 19 zamieszczone w przykładowym arkuszu egzaminacyjnym – rozdz. IV informatora).

II.2. Wymagania

Wiadomości i umiejętności przewidziane dla uczących się w zasadniczej szkole zawodowej opisano w podstawie programowej – zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji – w języku efektów kształcenia¹. Cele kształcenia sformułowane są w języku wymagań ogólnych, a treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczących się sformułowane są w języku wymagań szczegółowych.

II.2.1. Cele kształcenia – wymagania ogólne z przedmiotu *język polski w zasadniczej szkole zawodowej*

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Zdający rozumie teksty pisemne o skomplikowanej budowie; dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; dostrzega w wypowiedzi trudniejsze zabiegi językowe; ma świadomość kryteriów poprawności językowej.

¹ Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Europy z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (2008/C111/01).

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Zdający stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; w interpretacji tekstu kultury wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; poznaje niezbędne dla lektury fakty z historii literatury i innych dziedzin; odczytuje rozmaite sensy dzieła; dokonuje interpretacji porównawczej.

III. Tworzenie wypowiedzi

Zdający buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; ma świadomość własnej kompetencji językowej.

II.2.2. Treści nauczania – wymagania szczegółowe z przedmiotu *język polski w zasadniczej szkole zawodowej*

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie. Zdający:

- 1) rozpoznaje nadawcę i adresata tekstu;
- 2) rozpoznaje podstawowe cechy gatunkowe tekstu;
- 3) odczytuje sens tekstu w całości, a także jego wydzielonych części (fragmentów) na poziomie dosłownym i przenośnym;
- 4) dokonuje streszczenia tekstu;
- 5) rozpoznaje manipulację językową w tekstach reklamowych oraz w języku polityków i dziennikarzy.

2. Samokształcenie i docieranie do informacji.

Zdający wyszukuje i wykorzystuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury.

3. Świadomość językowa. Zdający:

- 1) wskazuje składowe aktu komunikacji językowej (nadawca, odbiorca, tekst);
- 2) rozpoznaje funkcje tekstu (bez nazywania tych pojęć, np. informatywną, ekspresywną, impresywną, poetycką);
- 3) wskazuje i omawia przykłady odmian terytorialnych, środowiskowych i zawodowych polszczyzny napotkane w czytanych tekstach;
- 4) rozróżnia w czytanych tekstach rodzaje stylizacji językowej (bez konieczności definiowania pojęć, np. archaizację, dialektyzację, kolokwializację) i określa jej funkcje.

4. Wartości i wartościowanie. Zdający dostrzega związek języka z wartościami oraz to, że stanowi on źródło poznania wartości (takich jak: dobro, prawda, piękno; wiara, nadzieja, miłość; wolność, równość, braterstwo; Bóg, honor, ojczyzna; solidarność, niepodległość, tolerancja).

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Zdający zna następujące teksty literackie i inne teksty kultury:

- Biblia – *Księga Hioba*
- Sofokles *Antygona*
- *Bogurodzica*
- *Lament świętokrzyski*
- Jan Kochanowski – Z *Ksiąg pierwszych: Pieśń IX (Chcemy sobie być radzi?; Z Ksiąg wtórych: Pieśń V (Wieczna sromota i nienagrodzona szkoda...), Pieśń XIV (Wy, którzy pospolitą rzeczą władacie...), Pieśń XXV (Czego chcesz od nas, Panie)*
- Jan Kochanowski *Treny (IX, X, XI, XIX)*
- Jan Kochanowski *Psalm 130 (W troskach głębokich ponurzony)*
- William Szekspir *Makbet*
- Adam Mickiewicz *Dziadów część III*
- Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz*
- Bolesław Prus *Lalka*
- Stanisław Wyspiański *Wesele*
- Stefan Żeromski *Echa leśne*
- Bruno Schulz *Sierpień*
- Tadeusz Borowski *U nas w Auschwitzu*
- Tadeusz Konwicki *Kronika wypadków miłosnych*
- Albert Camus *Dżuma*
- Witold Gombrowicz *Ferdydurke (część I – dotycząca szkoły)*
- Gustaw Herling-Grudziński *Inny świat*
- Czesław Miłosz *Campo di Fiori, Piosenka o końcu świata*
- Wisława Szymborska *Kot w pustym mieszkaniu, Sto pociech*
- Zbigniew Herbert *Przesłanie Pana Cogito, U wrót doliny*
- Tadeusz Różewicz *Ocalony, Walentynki*

1. Wstępne rozpoznanie. Zdający:

- 1) prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktów z literaturą i ze sztuką;
- 2) określa tematykę i rozpoznaje problematykę utworu.

2. Analiza. Zdający:

- 1) wskazuje zastosowane w utworze podstawowe językowe środki wyrazu artystycznego oraz określa ich funkcje;
- 2) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (bez konieczności definiowania pojęć, np. narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja).

3. Interpretacja. Zdający:

- 1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa-klucze, motto);
- 2) wykorzystuje w interpretacji utworu podstawowe konteksty (biograficzny i historyczny);
- 3) rozpoznaje podstawowe motywy (np. ojczyzny, matki, ziemi, wędrówki, ogrodu, pracy, miłości) oraz omawia ich funkcje w utworze.

4. Wartości i wartościowanie. Zdający dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Pisanie. Zdający:

- 1) tworzy tekst pisany w następującej formie: urozmaicone kompozycyjnie i fabularnie opowiadanie, opis sytuacji i przeżyć, zróżnicowany stylistycznie i funkcjonalnie opis zwykłych przedmiotów lub dzieł sztuki, charakterystyka postaci literackiej, filmowej lub rzeczywistej, sprawozdanie z lektury, filmu, spektaklu i ze zdarzenia z życia, rozprawka, podanie, życiorys i CV, list motywacyjny, dedykacja, poprawny pod względem językowym, logicznym i kompozycyjnym;
- 2) wykonuje różne działania na tekście cudzym (np. streszcza, sporządza konspekt, cytuje).

2. Świadomość językowa. Zdający operuje podstawowym słownictwem z kręgów tematycznych: Polska, Europa, świat – współczesność i przeszłość; kultura, cywilizacja, polityka.

III OPIS EGZAMINU

III.1. Forma i zakres egzaminu

Egzamin eksternistyczny z zakresu zasadniczej szkoły zawodowej z przedmiotu *język polski* jest egzaminem pisemnym, sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej, przytoczone w rozdziale II *Wymagania egzaminacyjne* niniejszego informatora. Osoba przystępująca do egzaminu rozwiązuje zadania zawarte w jednym arkuszu egzaminacyjnym.

III.2. Czas trwania egzaminu

Egzamin trwa **150** minut.

III.3. Arkusz egzaminacyjny

Arkusz egzaminacyjny z języka polskiego składa się z zadań z zakresu odbioru wypowiedzi i wykorzystania zawartych w nich informacji, analizy i interpretacji tekstów kultury oraz tworzenia wypowiedzi.

Podstawą konstrukcji zadań z zakresu rozumienia, analizy i interpretacji tekstów kultury mogą być teksty publicystyczne, popularnonaukowe bądź literackie albo ich fragmenty. Zadania z zakresu tworzenia wypowiedzi polegają na zredagowaniu własnego tekstu użytkowego (np. podania, życiorysu, CV, listu motywacyjnego, dedykacji, ogłoszenia, zaproszenia, itp.) oraz wypracowania w formie opowiadania, opisu sytuacji, przeżyć lub przedmiotów, charakterystyki postaci, sprawozdania, rozprawki. Temat wypracowania może dotyczyć tekstów literackich podanych w spisie lektur zamieszczonym w informatorze. Do tematu może być dołączony tekst literacki lub jego fragment bądź reprodukcja dzieła sztuki.

Arkusz egzaminacyjny składa się z różnego rodzaju zadań zamkniętych i otwartych.

Wśród zadań zamkniętych mogą wystąpić:

- zadania wyboru wielokrotnego – zdający wybiera poprawną odpowiedź spośród kilku podanych propozycji,

- zadania typu „prawda-falsz” – zdający stwierdza prawdziwość lub fałsz informacji, danych, sformułowań itp. zawartych w zadaniu,
- zadania na dobieranie – zdający łączy ze sobą (przyporządkowuje do siebie) odpowiednie elementy (np. słowa, wyrażenia, fragmenty tekstu, ilustracje, informacje itp.).

Wśród zadań otwartych mogą wystąpić:

- zadania z luką – zdający wstawia odpowiednie słowo, wyrażenie, zdanie, oznaczenie itp., uzupełniając zwrot, zdanie, fragmentu tekstu itp.,
- zadania krótkiej odpowiedzi – zdający formułuje odpowiedź w formie jednego lub kilku wyrazów bądź zdań,
- zadania rozszerzonej odpowiedzi – zdający redaguje dłuższą, spójną wypowiedź na określony temat.

W arkuszu egzaminacyjnym obok numeru każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

III.4. Zasady rozwiązywania i zapisu rozwiązań

Zdający rozwiązuje zadania bezpośrednio w arkuszu egzaminacyjnym.

Ostatnia strona arkusza egzaminacyjnego jest przeznaczona na brudnopis.

III.5. Zasady sprawdzania i oceniania arkusza egzaminacyjnego

Za organizację procesu sprawdzania i oceniania arkuszy egzaminacyjnych odpowiadają okręgowe komisje egzaminacyjne. Rozwiązania zadań przez zdających sprawdzają i oceniają zewnątrzni egzaminatorzy powoływani przez dyrektora właściwej okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Rozwiązania zadań oceniane są przez egzaminatorów na podstawie jednolitych w całym kraju szczegółowych kryteriów.

Ocenie podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą pytań/poleceń. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres pytań/poleceń, nie podlegają ocenie.

W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się go wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech, danych itp.), niż wynika to z polecenia w zadaniu, to ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie. Jeśli w zadaniu krótkiej

odpowiedzi, oprócz poprawnej odpowiedzi, dodatkowo podano odpowiedź (informację) błędną, sprzeczną z odpowiedzią poprawną, za rozwiązanie zadania nie przyznaje się punktów.

Wypracowanie (zadanie rozszerzonej odpowiedzi) oceniane jest w odniesieniu do następujących kryteriów: I. Treść, II. Język, III. Styl, IV. Kompozycja, V. Ortografia i interpunkcja.

Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.

Zadania egzaminacyjne ujęte w arkuszach egzaminacyjnych są oceniane w skali punktowej.

Wyniki egzaminów eksternistycznych z poszczególnych przedmiotów są wyrażane w stopniach według skali stopni szkolnych – od 1 do 6. Przeliczenia liczby punktów uzyskanych na egzaminie eksternistycznym z danego przedmiotu na stopień szkolny dokonuje się w następujący sposób:

- stopień celujący (6) – od 93% do 100% punktów;
- stopień bardzo dobry (5) – od 78% do 92% punktów;
- stopień dobry (4) – od 62% do 77% punktów;
- stopień dostateczny (3) – od 46% do 61% punktów;
- stopień dopuszczający (2) – od 30% do 45% punktów;
- stopień niedostateczny (1) – poniżej 30% punktów.

Wyniki egzaminów eksternistycznych z poszczególnych zajęć edukacyjnych ustala komisja okręgowa na podstawie liczby punktów przyznanych przez egzaminatorów sprawdzających i oceniających dany arkusz egzaminacyjny.

Zdający zdał egzamin eksternistyczny z danego przedmiotu, jeżeli uzyskał z tego egzaminu ocenę wyższą od niedostatecznej.

Wynik egzaminu – wyrażony w skali stopni szkolnych – odnotowuje się na świadectwie ukończenia szkoły wydawanym przez właściwą okręgową komisję egzaminacyjną.

IV PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

W tym rozdziale prezentujemy **przykładowy** arkusz egzaminacyjny. Zawiera on instrukcję dla zdającego oraz zestaw zadań egzaminacyjnych.

W rozdziale V informatora zamieszczono przykładowe odpowiedzi zdających, kryteria oceniania zadań oraz komentarze.

Centralna Komisja Egzaminacyjna

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

Układ graficzny
© CKE 2010

PESEL (wpisuje zdający)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ZJP-A1-133

EGZAMIN EKSTERNISTYCZNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

ZASADNICZA SZKOŁA ZAWODOWA

Czas pracy: 150 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty punktowania, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie punktowania wpisz swój PESEL. Zamaluj pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz właściwe.
8. Pamiętaj, że w przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania prawidłowego przebiegu egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym osobom zdającym, przewodniczący zespołu nadzorującego przerywa i unieważnia egzamin eksternistyczny.

Życzymy powodzenia!

Przeczytaj uważnie zamieszczone teksty, a następnie na podstawie tekstów i wiedzy pozatekstowej wykonaj znajdujące się pod nimi zadania.

W zadaniach nr 3–7, 9–12, 17–19 podkreśl poprawną odpowiedź.

Tekst nr 1

Krzysztof Szymborski, *Ile jest warte szczęście* (fragmenty)

Amerykanie skonstruowali „indeks szczęśliwości” określający, w jakiej mierze rozmaite czynniki wpływają na zadowolenie z życia.

Wyniosłem z domu dwie prawdy dotyczące pieniędzy. Rodzice nauczyli mnie, że nie leżą one na ulicy, poza tym – że pieniądze nie dają szczęścia. Dowody na to wydają się niezliczone. Oto, na przykład, księżę Walii, odwiedzając przytułek dla bezdomnych alkoholików, nawiązał konwersację z niejakim Ivanem Wellsem, który miał nieszczęście wygrać na loterii ponad 200 tys. funtów. Ten pechowiec porzucił wtedy dobrze płatną pracę, jeździł drogimi samochodami, pił znakomite wina i spędzał czas frywolnie. Po roku był wrakiem człowieka cierpiącym na alkoholizm i manię samobójczą.

Można sądzić, że jego problemem był niedostatek środków na kontynuowanie wybranego stylu życia. Los niektórych milionerów świadczy jednak o tym, że dostęp do dużej gotówki ma podobnie destabilizujący² wpływ na psychikę. Tak twierdzi psycholog Jessie O’Neill, która wydała książkę „Złote getto: psychologia bogactwa”. Opisuje w niej psychiczną dolegliwość zwaną affluencją – co znaczy mniej więcej bogaczowica.

Uczeni Jonathan Gardner i Andrew Oswald dokonali analizy danych dotyczących sytuacji materialnej i samopoczucia 10 tys. Brytyjczyków. Wynik – pieniądze przynoszą szczęście, pod warunkiem, że jest ich dostatecznie dużo. Jak dużo? Powiedzmy 2,5 mln dolarów. Dopiero taka suma nagle zdobytych pieniędzy może zapewnić trwałą satysfakcję.

Jeszcze ciekawsze były konkluzje³ badań, w których Oswald współpracował z Davidem Blanchflowerem. Otóż mimo przeciętnego wzrostu realnych dochodów amerykańskiej rodziny, odsetek ludzi określających siebie jako bardzo szczęśliwi spadł. Jakie czynniki wyjaśnić mogą ten zadziwiający spadek ich dobrego samopoczucia?

Porównanie rozmaitych czynników oznacza przypisanie im wartości liczbowych. Uczeni podjęli się żmudnego zadania finansowego oszacowania okoliczności mających wpływ na samopoczucie i doszli do następujących wniosków: udane małżeństwo warte jest 100 tys. rocznie i tyleż tracą w „szczęśliwych pieniądzach” rozwodnicy i wdowcy; utrata pracy poważnie pogarsza samopoczucie – równoważność 60 tys. dolarów... Generalny wniosek uczonych: za utratę poczucia szczęścia Amerykanów nie były odpowiedzialne dodatkowe pieniądze. Po prostu tych pieniędzy było za mało, by skompensować inne straty.

Na podstawie: Krzysztof Szymborski, *Ile jest warte szczęście*, „Polityka”, 15 września 2001.

Zadanie 1. (1 pkt)

Jakie sądy o pieniądzach zostały autorowi wpojone w domu rodzinnym?

.....
.....

² destabilizacja – utrata, zachwianie równowagi, trwałości; brak stabilizacji

³ konkluzja – wynik rozumowania; wniosek

Zadanie 2. (1 pkt)

Na podstawie akapitów 2. i 3. wyjaśnij znaczenie terminu *affluenza* (inaczej *bogaczowica*).

.....

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Wśród czynników wpływających na zadowolenie z życia autor nie wymienia

- A. dodatkowych pieniędzy.
- B. zgodnego małżeństwa.
- C. sprawności fizycznej.
- D. dobrej pracy.

Zadanie 4. (1 pkt)

Wyrazem o znaczeniu przeciwnym do użytego w akapicie 2. rzeczownika *pechowiec* jest

- A. nieudacznik.
- B. szczęściarz.
- C. spryciarz.
- D. pyszałek.

Zadanie 5. (1 pkt)

Znaczenie użytego w akapicie 1. przysłówka *frywolnie* można znaleźć w słowniku

- A. wyrazów bliskoznacznych.
- B. języka polskiego.
- C. frazeologicznym.
- D. ortograficznym.

Zadanie 6. (1 pkt)

Użyty w ostatnim akapicie tekstu cudzośćłów

- A. sygnalizuje użycie słów zapożyczonych z języka obcego.
- B. sygnalizuje użycie przenośni.
- C. wyodrębnia motto.
- D. wyodrębnia tytuł.

Zadanie 7. (1 pkt)

Tekst Krzysztofa Szymborskiego ma charakter

- A. publicystyczny.
- B. urzędowy.
- C. naukowy.
- D. poetycki.

Tekst nr 2

Stanisław Sojka, *Są na tym świecie rzeczy* (fragment)

Nie przepowiadam z fusów,
nie jestem chiromantą⁴,
lecz czuję to głęboko,
co powiem tu dyszkantem⁵.
Pieniądze, ach, pieniądze,
wielkie, wielkie żądze,
kariera, sława, blaski,
oklaski, ach, oklaski –
to tylko są obrazki.
Kariera, sława, blaski,
oklaski, ach oklaski –
to tylko są obrazki.
Nie dajmy się oszukać,
nie dajmy się ogłupić,
są na tym świecie rzeczy,
są na tym świecie rzeczy,
których nie można kupić [...].

Wielki śpiewnik rockowy. Część 2, red. Grzegorz Templin, Radwanice 2009.

Zadanie 8. (1 pkt)

Podaj znaczenie użytej w wierszu przenośni: *Kariera, sława [...] to tylko są obrazki.*

.....
.....

Zadanie 9. (1 pkt)

Poglądy osoby mówiącej w wierszu na temat wartości są wynikiem

- A. wewnętrznego przekonania.
- B. doświadczeń wielu ludzi.
- C. szkolnej edukacji.
- D. chiromancji.

Zadanie 10. (1 pkt)

Podmiot liryczny wiersza ujawnia się w słowach:

- A. *Pieniądze, ach, pieniądze.*
- B. *są na tym świecie rzeczy.*
- C. *lecz czuję to głęboko.*
- D. *to tylko są obrazki.*

⁴ chiromanta – człowiek zajmujący się chiromancją, wróżący z linii rąk

⁵ dyszkant – najwyższy głos w zespole chóralnym, sopran

Zadanie 11. (1 pkt)

Adresatem wypowiedzi podmiotu mówiącego jest

- A. zbiorowość.
- B. bóstwo.
- C. osoba.
- D. rzecz.

Zadanie 12. (1 pkt)

Słowa: *Nie dajmy się oszukać* w tekście Stanisława Sojki pełnią funkcję

- A. zakazu.
- B. morału.
- C. apelu.
- D. tezy.

Zadanie 13. (2 pkt)

Oceń, która z zamieszczonych informacji na temat zacytowanego fragmentu utworu Stanisława Sojki jest prawdziwa, a która fałszywa. Wstaw znak X we właściwym miejscu tabeli.

	Prawda	Falsz
W utworze występują wyliczenia.		
Utwór jest podzielony na wersy.		
Utwór jest przykładem epiki.		
Utwór jest zrytmizowany.		

Tekst nr 3

Bolesław Prus, *Lalka* (fragment)

„[...] I ja miałbym tam wracać?... Po co?... Tu przynajmniej mam naród żyjący wszystkimi zdolnościami, jakimi obdarowano człowieka. Tu [...] wysuwają się naprzód istotne siły: praca, rozum, wola, twórczość, wiedza, nawet piękność i zręczność, a nawet choćby szczere uczucie. Tam zaś praca staje pod pręgierzem, a triumfuje rozpusta! Ten, kto dorabia się majątku, nosi tytuł sknery, kutwy, dorobkiewicza; ten, kto go trwoni, nazywa się: hojnym, bezinteresownym, wspaniałomyślnym... Tam prostota jest dziwactwem, oszczędność wstydem, uczoność równoznaczny z obłudą, artyzm symbolizuje się dziurawymi łokciami. Tam, chcąc zdobyć miano człowieka, trzeba posiadać albo tytuł z pieniędzmi, albo talent wciskania się do przedpokojów. I ja bym tam miał wracać?...”[...] Zdawało mu się, że szmer uliczny za jego oknami rozszerza się i potęguje ogarniając cały Paryż, Francję i Europę. I że wszystkie głosy ludzkie zlewają się w jeden ogromny okrzyk: „Sława!... sława!... sława!...” „Oszalałem?” – mruknął. Szybko rozpiął kamizelkę i wydobywszy spod koszuli złoty medalion otworzył go. Skrawek metalu, podobnego do mosiądzu i lekkiego jak puch, był na swoim miejscu. Geist nie łudził go; droga do olbrzymiego wynalazku była na oścież otwarta. „Zostaję! – szepnął. – Bóg ani ludzie nie przebaczyliby mi zaniedbania podobnej sprawy”. Mrok już zapadał. Wokulski zaświecił gazowe lampy nad stołem, wydobył papier i pióro i zaczął pisać: „Mój Ignacy! Chcę pogadać z tobą o bardzo ważnych rzeczach, a ponieważ do Warszawy już nie wrócę, proszę cię więc, ażebyś jak najspieszniej...”

Bolesław Prus, *Lalka*, t. II, Warszawa 1982.

Zadanie 14. (1 pkt)

Uzupełnij poniższe zdanie, wpisując odpowiednie nazwy miast.

W zamieszczonym fragmencie *Lalki* Bolesława Prusa słowo **tu** oznacza,
a słowo **tam** oznacza

Zadanie 15. (1 pkt)

Uzupełnij zdanie, wybierając spośród określonych zamieszczonych w ramce trzy właściwe nazwy ludzkich cech.

hojność, wspaniałomyślność, piękno, lenistwo, pracowitość, mądrość, skąpstwo
--

Stanisław Wokulski zauważył, że **tu** ceni się takie cechy, jak:

.....

Zadanie 16. (2 pkt)

Rozstrzygnij, co zdaniem Wokulskiego ocenia się *tam* pozytywnie, a co negatywnie. Wpisz znak X we właściwym miejscu tabeli.

Element rzeczywistości	Ocena pozytywna	Ocena negatywna
trwonienie majątku		
oszczędność		
uczoność		
prostota		
rozpusta		
artyzm		

Zadanie 17. (1 pkt)

Wokulski uważał, iż upodobania ludzi *tam* i *tu* są

- A. nieco odmienne.
- B. zupełnie różne.
- C. takie same.
- D. podobne.

Zadanie 18. (1 pkt)

Wyrazy „*tu*” i „*tam*” to

- A. przysłówki.
- B. przyimki.
- C. spójniki.
- D. zaimki.

Zadanie 19. (1 pkt)

Człowieka określanego w tekście mianem *sknery* najlepiej charakteryzuje związek frazeologiczny:

- A. *ma węża w kieszeni.*
- B. *ma związane ręce.*
- C. *ma otwartą głowę.*
- D. *ma serce na dłoni.*

Zadanie 20. (2 pkt)

Nazwij środki stylistyczne zastosowane przez Bolesława Prusa.

Cytat	Nazwa środka stylistycznego
<i>Tam praca staje pod pregiertem [...].</i>	
<i>Skrawek metalu [...] lekkiego jak puch [...].</i>	

BRUDNOPIS

V PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA ZADAŃ ZAMIESZCZONYCH W ARKUSZU EGZAMINACYJNYM I ICH OCENA

Uwaga:

Przykładowe wypowiedzi zdających są wiernymi cytatami z arkuszy egzaminacyjnych i mogą zawierać błędy.

Tekst nr 1

Krzysztof Szymborski, *Ile jest warte szczęście* (fragmenty)

Zadanie 1. (1 pkt)

Jakie sądy o pieniądzach zostały autorowi wpojone w domu rodzinnym?

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
A	<i>Rodzice nauczyli autora, że pieniądze nie leżą na ulicy i nie dają szczęścia.</i>	Zdający A podał dwie prawdy o pieniądzach, samodzielnie zredagował odpowiedź, przy czym zachował metaforyczny charakter prawd funkcjonujących w języku potocznym i potocznej świadomości (<i>Pieniądze nie dają szczęścia, pieniądze nie leżą na ulicy</i>). Udzielił pełnej, prawidłowej odpowiedzi. Otrzymał 1 punkt.
B	<i>Dzięki rodzicom autor dowiedział się, że potrzeba sporo wysiłku, żeby zarobić pieniądze, ale są w życiu rzeczy od nich ważniejsze, bo pieniądze nie dają szczęścia.</i>	Zdający B podał dwie prawdy o pieniądzach, samodzielnie zredagował odpowiedź i odczytał metafory (<i>potrzeba sporo wysiłku, żeby zarobić pieniądze; są w życiu rzeczy ważniejsze od pieniędzy</i>). Otrzymuje 1 punkt za pełne, poprawne rozwiązanie zadania.
C	<i>„że nie leżą one na ulicy, poza tym – że pieniądze nie dają szczęścia”</i>	Zdający C zacytował fragment tekstu, w którym autor przytoczył dwa sądy swoich rodziców o pieniądzach, tym samym również prawidłowo odpowiedział na pytanie. Otrzymuje 1 punkt.
D	<i>W domu rodzinnym wpojono mu, że szczęście nie zależy do pieniędzy.</i>	Zdający D otrzymuje 0 punktów. Jego odpowiedź jest niepełna, więc nieprawidłowa: podał tylko jedną prawdę o pieniądzach.

Zadanie 2. (1 pkt)

Na podstawie akapitów 2. i 3. wyjaśnij znaczenie terminu *affluenza* (inaczej *bogaczowica*).

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązania
A	<i>Affluenza to problem bogatych, którzy mimo posiadanych pieniędzy nie są ani spokojni, ani szczęśliwi.</i>	Zdający A prawidłowo wyjaśnił termin <i>affluenza</i> . W odpowiedzi uwzględnił zarówno fakt, czym jest <i>affluenza</i> (problemem braku spokoju i szczęścia), jak i kogo dotyczy (bogatych). Otrzymuje 1 punkt.
B	<i>Affluenza to psychiczna dolegliwość.</i>	Zdający B udzielił odpowiedzi niepełnej, skupił się jedynie na jednym elemencie, tj. na chorobowym charakterze <i>affluency</i> . Nie podał, kogo <i>affluenza</i> dotyka. Wyjaśnienie jest nieprawidłowe, bo niepełne. Ocena: 0 punktów.
C	<i>Affluenza dotyka ludzi bogatych lub tych, którzy, na przykład, wygrali pieniądze na loterii.</i>	Zdający C, podobnie jak zdający B, udzielił niepełnej odpowiedzi. Skoncentrował się wyłącznie na fakcie, że <i>affluenza</i> dotyka ludzi bogatych. Jego odpowiedź zostaje oceniona na 0 punktów.

Zadanie 3. (1 pkt)

Autor wśród czynników wpływających na zadowolenie z życia nie wymienia

- A. dodatkowych pieniędzy.
- B. zgodnego małżeństwa.
- C. sprawności fizycznej.
- D. dobrej pracy.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. sprawności fizycznej.	Autor zamieszczonego w arkuszu tekstu wskazuje szereg elementów wpływających na samopoczucie ludzi. Należą do nich zarówno dodatkowe pieniądze (pozytywny wpływ mają zwłaszcza duże kwoty), jak i zgodne małżeństwo oraz dobra praca. W zadaniu zdający ma zaznaczyć czynnik, który nie został przez autora wymieniony . Jest nim sprawność fizyczna (C) i tylko taka odpowiedź może być zaliczona i oceniona pozytywnie (1 punkt).

Zadanie 4. (1 pkt)

Wyrazem o znaczeniu przeciwnym do użytego w akapicie 2. rzeczownika *pechowiec* jest

- A. nieudacznik.
- B. szczęściarz.
- C. spryciarz.
- D. pyszałek.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. szczęściarz.	Rzeczownik <i>pechowiec</i> oznacza człowieka, któremu w życiu na co dzień towarzyszy pech, a więc przydarzają mu się różnego rodzaju nieszczęścia. Przeciwnie do niego znaczenie ma rzeczownik <i>szczęściarz</i> , dla odmiany oznaczający człowieka, któremu na co dzień towarzyszy szczęście. Zdający uzyskuje 1 punkt za odpowiedź B.

Zadanie 5. (1 pkt)

Znaczenie użytego w akapicie 1. przysłówka *frywolnie* można znaleźć w słowniku

- A. wyrazów bliskoznacznych.
- B. języka polskiego.
- C. frazeologicznym.
- D. ortograficznym.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. języka polskiego.	Spośród wymienionych słowników znaczenia wyrazów wyjaśnia jedynie słownik języka polskiego. W słowniku wyrazów bliskoznacznych można szukać synonimów wyrazów, a więc wyrazów o podobnym znaczeniu, w słowniku ortograficznym – sprawdzać poprawność pisowni, we frazeologicznym – poprawność funkcjonowania związków wyrazowych. 1 punkt uzyskał zdający, który zaznaczył odpowiedź B.

Zadanie 6. (1 pkt)

Użyty w ostatnim akapicie tekstu cudzysłów

- A. sygnalizuje użycie słów zapożyczonych z języka obcego.
- B. sygnalizuje użycie przenośni.
- C. wyodrębnia motto.
- D. wyodrębnia tytuł.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. sygnalizuje użycie przenośni.	<p>W ostatnim akapicie tekstu autor w cudzysłowie umieścił wyrażenie „szczęśliwe pieniądze”. Jest ono metaforą oznaczającą pieniądze, których zdobycie mogłyby rekompensować rozwodnikom i wdowcom spadek dobrego samopoczucia wynikający z kłopotów małżeńskich. Cudzysłów wyodrębnia tu z tekstu metaforę (in. przenośnię), sygnalizuje jej użycie (odpowiedź B – 1 punkt).</p> <p>Cudzysłów może pełnić w tekstach różne funkcje. Np. Krzysztof Szymborski w cudzysłowie podaje też tytuł książki Jessie O’Neill „Złote getto: psychologia bogactwa”. Taka sytuacja ma jednak miejsce w trzecim, a nie ostatnim, akapicie, którego dotyczyło pytanie.</p>

Zadanie 7. (1 pkt)

Tekst Krzysztofa Szymborskiego ma charakter

- A. publicystyczny.
- B. urzędowy.
- C. naukowy.
- D. poetycki.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
A. publicystyczny.	<p>Tekst Krzysztofa Szymborskiego <i>Ile jest warte szczęście</i> został opublikowany w popularnym tygodniku „Polityka”. Widoczne są w nim cechy publicystyki, m.in. takie, jak aktualna problematyka, komunikatywność, sugestywność, obrazowość, skrótowość. Wszystkie te elementy jednoznacznie wskazują na odpowiedź A jako właściwe rozwiązanie zadania (1 punkt).</p>

Tekst nr 2

Stanisław Sojka, *Są na tym świecie rzeczy* (fragment)

Zadanie 8. (1 pkt)

Podaj znaczenie użytej w wierszu przenośni: *Kariera, sława [...] to tylko są obrazki*.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
Właściwe odczytanie metafory <i>Kariera, sława [...] to tylko są obrazki</i> jest możliwe tylko w kontekście całego utworu Sojki, w którym autor podejmuje istotny problem wartości w ludzkim życiu.		
A	<i>Kariera i inne przyjemne rzeczy kiedyś przeminą, nie będą trwać wiecznie.</i>	Zdający A podjął udaną próbę interpretacji metafory. Użyte w niej słowo <i>obrazek</i> odczytał jako coś przemijającego, a więc iluzorycznego. Ocena: 1 punkt.
B	<i>Kariera i sława są jak obrazki życia, a nie samo życie, czyli są czymś nieprawdziwym.</i>	Zdający B, choć w odpowiedzi użył innych słów, zaproponował podobną, prawidłową interpretację metafory: <i>kariera i sława są czymś nieprawdziwym</i> , więc bez wartości. Uzyskuje 1 punkt.
C	<i>Kariera i sława są malowidłami albo rysunkami.</i>	Zdający C nie odczytał metafory, powtórzył jej treść, używając synonimów słowa <i>obrazek</i> (<i>malowidło, rysunek</i>), nie rozwiązał więc zadania. Otrzymuje 0 punktów.

Zadanie 9. (1 pkt)

Poglądy osoby mówiącej w wierszu na temat wartości są wynikiem

- A. wewnętrznego przekonania.
- B. doświadczeń wielu ludzi.
- C. szkolnej edukacji.
- D. chiromancji.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
A. wewnętrznego przekonania.	Osoba mówiąca w wierszu wskazuje źródło głoszonych przekonań: <i>[...] czuję to głęboko, co powiem [..]</i> . Zaprzecza też, jakoby miały one wynikać z chiromancji, czyli praktykowania wróżb. Uważna lektura tekstu pozwala zatem na wskazanie jako poprawnej odpowiedzi A (wewnętrznego przekonania). Tylko ta odpowiedź została potraktowana jako poprawna i doceniona 1 punktem.

Zadanie 10. (1 pkt)

Podmiot liryczny wiersza ujawnia się w słowach:

- A. *Pieniądze, ach, pieniądze.*
- B. *są na tym świecie rzeczy.*
- C. *lecz czuję to głęboko.*
- D. *to tylko są obrazki.*

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. <i>lecz czuję to głęboko.</i>	<p>Utwór jest przykładem liryki bezpośredniej, w której wprost ujawnia się osoba mówiąca, czyli podmiot liryczny. Jej obecność w tekście literackim sygnalizuje występowanie odpowiednich form gramatycznych (czasowników w 1. osobie, zaimków).</p> <p>Podmiot liryczny w piosence Stanisława Sojki ujawnia się m.in. poprzez czasownik <i>czuję</i> (C. <i>lecz czuję to głęboko</i>), występujący w 1. osobie liczby pojedynczej czasu teraźniejszego.</p> <p>W pozostałych, cytowanych w odpowiedziach A, B, D słowach, podmiot liryczny się nie ujawnia.</p> <p>1 punkt otrzymuje zdający, który wybrał odpowiedź C.</p>

Zadanie 11. (1 pkt)

Adresatem wypowiedzi podmiotu mówiącego jest

- A. zbiorowość.
- B. bóstwo.
- C. osoba.
- D. rzecz.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
A. zbiorowość.	<p>Adresat to ten, do kogo swoją wypowiedź kieruje nadawca.</p> <p>W tekście Stanisława Sojki określony jest on poprzez czasowniki występujące w zwrotach: <i>nie dajmy się oszukać, nie dajmy się ogłupić</i>. Czasowniki te, występujące w 1. osobie liczby mnogiej, wskazują na grupę ludzi, zbiorowość (odpowiedź A), z którą nadawca się identyfikuje.</p> <p>Odpowiedź A – 1 punkt.</p>

Zadanie 12. (1 pkt)

Słowa: *Nie dajmy się oszukać* w utworze Stanisława Sojki pełnią funkcję

- A. zakazu.
- B. morału.
- C. apelu.
- D. tezy.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
C. apelu.	Apel to wezwanie do odbiorcy, nawoływanie go do określonych czynów czy postaw. Apel często ma charakter emocjonalny i tak właśnie jest w wierszu Sojki, w którym nadawca identyfikuje się z odbiorcą i pragnie go przekonać do swoich racji. Słowa: <i>Nie dajmy się oszukać</i> są apelem (odpowiedź C – 1 punkt). Wiersz nie ma charakteru dydaktycznego, nie formułuje się więc w nim zakazów, morałów. Nie jest też wypowiedzią argumentacyjną zawierającą tezę. Odpowiedzi A, B, D są błędne.

Zadanie 13. (2 pkt)

Oceń, która z zamieszczonych informacji na temat utworu Stanisława Sojki jest prawdziwa, a która fałszywa. Wstaw znak X we właściwym miejscu tabeli.

	Poprawna odpowiedź		Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
	Prawda	Falsz	
W utworze występują wyliczenia.	X		Tekst Sojki ma budowę wierszowaną, jest podzielony na wersy. Jednakowa liczba sylab w wersach, rymy, powtórzenia, wyliczenia tworzą melodię i rytm piosenki. Spośród wymienionych w zadaniu cech utworu jedynie stwierdzenie, że jest on przykładem epiki jest nieprawdziwe (fałsz), gdyż utwór Sojki reprezentuje lirykę. Za wszystkie prawidłowe rozstrzygnięcia zdający uzyska 2 punkty, za trzy prawidłowe – 1 punkt. Jeśli dokona dwóch lub mniej prawidłowych wyborów – nie uzyska punktu.
Utwór jest podzielony na wersy.	X		
Utwór jest przykładem epiki.		X	
Utwór jest zrytmizowany.	X		

Tekst nr 3

Bolesław Prus, *Lalka* (fragment)

Zadanie 14. (1 pkt)

Uzupełnij zdanie, wpisując odpowiednie nazwy miast.

W zamieszczonym fragmencie *Lalki* Bolesława Prusa słowo **tu** oznacza, a słowo **tam** oznacza

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
Zamieszczony w arkuszu monolog wygłasza Wokulski, bohater <i>Lalki</i> , przebywając w stolicy Francji, Paryżu. Wyjechał tam z Warszawy, miejsca swojego stałego pobytu. W Warszawie mieszka również Ignacy Rzecki, przyjaciel Wokulskiego. Nazwy obu miast padają we fragmencie. Uważna lektura polecenia i fragmentu pozwala na prawidłowe rozwiązanie zadania.		
A	[...] słowo <i>tu</i> oznacza Paryż, a słowo <i>tam</i> oznacza Warszawę.	Zdający A prawidłowo rozwiązał zadanie, podając właściwe nazwy miast. Uzyskuje 1 punkt.
B	[...] słowo <i>tu</i> oznacza Francję, a słowo <i>tam</i> oznacza Warszawę.	Zdający B źle rozwiązał pierwszą część zadania. Zamiast nazwy miasta wpisał nazwę kraju. Nie uzyskuje punktu.
C	[...] słowo <i>tu</i> oznacza Paryż, a słowo <i>tam</i> oznacza	Zdający C odszukał poprawnie w tekście nazwę miasta, w którym rozgrywają się wydarzenia, nie potrafił jednak nazwać miasta, z którego rozczarowany Wokulski wyjechał do Paryża (0 punktów).
D	[...] słowo <i>tu</i> oznacza Warszawę, a słowo <i>tam</i> oznacza Paryż.	Zdający D nie przeczytał uważnie fragmentu, w efekcie zaimkowi <i>tu</i> przyporządkował Warszawę, a zaimkowi <i>tam</i> – Paryż. Nie uzyskuje punktu.
Kłopoty zdających podczas rozwiązywania zadania są świadectwem nie tylko braku umiejętności czytania tekstu ze zrozumieniem, ale i nieznajomości lektury. Wydarzenia przedstawione w <i>Lalce</i> Prusa rozgrywają się głównie w Warszawie. Rozczarowany warszawską arystokracją Wokulski wyjeżdża do Paryża.		

Zadanie 15. (1 pkt)

Uzupełnij zdanie, wybierając spośród zamieszczonych w ramce trzy właściwe nazwy ludzkich cech.

hojność, wspaniałomyślność, piękno, lenistwo, pracowitość, mądrość, skąpstwo

Stanisław Wokulski zauważył, że *tu* ceni się takie cechy, jak:

.....

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
<p>Uważna lektura zamieszczonego fragmentu umożliwia zdającemu odnalezienie zdania prezentującego wartości doceniane przez mieszkańców Paryża: „<i>Tu (...) wysuwają się naprzód istotne siły: praca, rozum, wola, twórczość, wiedza, nawet piękność i zręczność, a nawet choćby szczere uczucie.</i>”. Aby prawidłowo rozwiązać zadanie, po jego odnalezieniu musi jeszcze prawidłowo połączyć wartości wskazane w cytacie z nazwami ludzkich cech wymienionymi w ramce: a więc: praca – pracowitość; rozum, wiedza – mądrość; piękność – piękno.</p>		
A	<i>pracowitość, mądrość, piękno.</i>	Zdający A prawidłowo rozwiązał zadanie: wypisał z ramki trzy właściwe nazwy, uzyskuje więc 1 punkt.
B	<i>pracowitość, mądrość.</i>	Zdający B nie otrzymał za swoją odpowiedź punktu, gdyż wypisał jedynie dwie cechy.
C	<i>pracowitość, mądrość, hojność.</i>	Zdający C nie otrzymał za swoją odpowiedź punktu, bowiem oprócz dwóch prawidłowych cech (pracowitość, mądrość) podał też jedną nieprawidłową (hojność).
D	<i>piękność, zręczność, szczere uczucie.</i>	Zdający D również nie uzyskał punktu. Wbrew poleceniu wypisał elementy z tekstu, nie z ramki.

Zadanie 16. (2 pkt)

Rozstrzygnij, co zdaniem Wokulskiego ocenia się *tam* pozytywnie, a co negatywnie. Wpisz znak X we właściwym miejscu tabeli.

Poprawna odpowiedź			Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
Aby rozwiązać zadanie, należało odnaleźć w tekście fragment opisujący upodobania mieszkańców Warszawy i przeczytać go ze zrozumieniem: „ <i>Tam zaś praca staje pod pręgierzem, a triumfuje rozpusta! Ten, kto dorabia się majątku, nosi tytuł sknery, kutwy, dorobkiewicza; ten, kto go trwoni, nazywa się: hojnym, bezinteresownym, wspaniałomyślnym... Tam prostota jest dziwactwem, oszczędność wstydem, uczoność równoznaczny z obłudą, artyzm symbolizuje się dziurawymi łokciami.</i> ”			
Element rzeczywistości	Ocena pozytywna	Ocena negatywna	Jedynie zdający, który wszystkie elementy rzeczywistości przyporządkował właściwie, uzyskał 2 punkty. Za 4 lub 5 pozytywnych rozstrzygnięć przyznano 1 punkt. Za 3 lub mniej – 0 punktów.
trwonienie majątku	X		
oszczędność		X	
uczoność		X	
prostota		X	
rozpusta	X		
artyzm		X	

Zadanie 17. (1 pkt)

Wokulski uważał, iż upodobania ludzi *tam* i *tu* są

- nieco odmienne.
- zupełnie różne.
- takie same.
- podobne.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
B. zupełnie różne.	W zamieszczonym fragmencie upodobania mieszkańców Paryża i Warszawy są skontrastowane, wywołują skrajnie odmienne reakcje Wokulskiego: w pierwszym przypadku akceptację, nawet fascynację, w drugim – brak akceptacji, odrzucenie. Aby to zauważyć, wystarczy porównać np. stosunek tych społeczności do pracy czy do mądrości. Zdający, który wybrał odpowiedź B, uzyskał 1 punkt.

Zadanie 18. (1 pkt)

Wyrazy „*tu*” i „*tam*” to

- A. przysłówki.
- B. przyimki.
- C. spójniki.
- D. zaimki.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
D. zaimki.	Poprawne rozwiązanie zadanie uzależnione jest od znajomości części mowy przez zdającego, posiadania przez niego umiejętności rozpoznawania ich w tekście. <i>Tu</i> i <i>tam</i> to zaimki. Odpowiedź D – 1 punkt.

Zadanie 19. (1 pkt)

Człowieka określanego w tekście mianem *sknera* najlepiej charakteryzuje związek frazeologiczny:

- A. *ma węża w kieszeni*.
- B. *ma związane ręce*.
- C. *ma otwartą głowę*.
- D. *ma serce na dłoni*.

Poprawna odpowiedź	Komentarz do zadania. Ocena rozwiązania
A. <i>ma węża w kieszeni</i> .	Poprawne rozwiązanie zadania wymaga od zdającego kompetencji językowych: musi wykazać się znajomością znaczenia związków frazeologicznych występujących w polszczyźnie, znaczenia wyrazu potocznego sknera, ale przede wszystkim umiejętności rozpoznawania synonimów znaczeniowych. Związek frazeologiczny <i>ma węża w kieszeni</i> nazywa człowieka niechętnie wydającego pieniądze, będącego więc sknerą. Związek frazeologiczny <i>ma związane ręce</i> nazywa człowieka niemającego swobody postępowania, zmuszonego do określonego, narzuconego działania. Związek frazeologiczny <i>ma otwartą głowę</i> nazywa człowieka pomysłowego, mądrego. Związek frazeologiczny <i>ma serce na dłoni</i> nazywa człowieka ufego, prostodusznego, szczerego. Za udzielenie właściwej odpowiedzi A – 1 punkt.

Zadanie 20. (2 pkt)

Nazwij środki stylistyczne zastosowane przez Bolesława Prusa.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających		Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
A	<i>Tam praca staje pod pręgierzem [...].</i>	<i>Jest to metafora.</i>	Zdający A właściwie nazwał pierwszy środek stylistyczny. Nazywając drugi, popełnił błąd. Epitet <i>lekki</i> jest jedynie częścią podanego do rozpoznania środka stylistycznego – porównania. Zdający otrzymuje 1 punkt za prawidłowe nazwanie pierwszego środka stylistycznego, błąd w drugim rozpoznaniu uniemożliwia przyznanie kolejnego punktu.
	<i>Skrawek metalu [...] lekkiego jak puch [...].</i>	<i>Jest to epitet.</i>	
B	<i>Tam praca staje pod pręgierzem [...].</i>	<i>ożywienie</i>	Zdający B prawidłowo nazwał oba środki stylistyczne – otrzymał 2 punkty.
	<i>Skrawek metalu [...] lekkiego jak puch [...].</i>	<i>porównanie</i>	
C	<i>Tam praca staje pod pręgierzem [...].</i>	<i>To jest przenośnia.</i>	Zdający C, podobnie jak zdający A, udzielił jedynie częściowej odpowiedzi. Nazwał prawidłowo pierwszy środek stylistyczny, popełnił błąd, nazywając drugi. <i>Skrawek metalu [...] lekkiego jak puch [...]</i> to porównanie, nie metafora. Otrzymuje 1 punkt.
	<i>Skrawek metalu [...] lekkiego jak puch [...].</i>	<i>To jest metafora.</i>	
<p>Warto zwrócić uwagę na to, że pierwszy z podanych środków stylistycznych może być przez zdającego różnie klasyfikowany, więc i różnie nazwany. Jest to metafora. Inna nazwa metafory to przenośnia. Jeśli w metaforze przedmiotom przypisuje się stany lub właściwości istot żywych, są one ożywieniami, czyli animizacjami, jeśli ludzi – personifikacjami lub uosobieniami. Tak więc środek stylistyczny użyty przez Prusa: <i>Tam praca staje pod pręgierzem [...]</i> może być nazwany zarówno metaforą, przenośnią, animizacją, ożywieniem, jak i personifikacją czy uosobieniem.</p>			

Zadanie 21. (2 pkt)

Wykorzystując wiedzę o bohaterze *Lalki* Bolesława Prusa, dokończ zdania odpowiednimi argumentami.

Wokulskiego można nazwać pozytywistą, ponieważ

Wokulskiego można nazwać romantykiem, ponieważ

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
A	<i>Wokulskiego można nazwać pozytywistą, ponieważ pomagał potrzebującym, np. Wysockiemu. Wokulskiego można nazwać romantykiem, ponieważ myślał o Izabeli tak, jak romantycy myśleli o kobietach (tzn. że jest aniołem).</i>	Zdający A wykazał się znajomością <i>Lalki</i> Prusa i wiedzą o jej bohaterze, Stanisławie Wokulskim. Potrafił również ocenić, które zachowania czy postawy Wokulskiego łączą go ze światopoglądem romantycznym, a które z pozytywistycznym. Za sformułowanie dwóch poprawnych argumentów uzyskuje 2 punkty.
B	<i>Wokulskiego można nazwać pozytywistą, ponieważ był człowiekiem pracy społecznie użytecznej. Wokulskiego można nazwać romantykiem, ponieważ walczył jako powstaniec o wolną ojczyznę.</i>	Zdający B użył właściwych, choć innych niż zdający A, argumentów. Uzyskuje 2 punkty.
C	<i>Wokulskiego można nazwać pozytywistą, ponieważ był postacią pozytywną. Wokulskiego można nazwać romantykiem, ponieważ miał romans.</i>	Zdający C, nie znając lektury, nie posiadając wiedzy na temat bohaterów romantycznego i pozytywistycznego, podjął nieudaną próbę formułowania argumentów nie na podstawie wiedzy, lecz korzystając z zawodnej w tym przypadku intuicji językowej („romansujący romantyk”, „pozytywny pozytywista”). Jego odpowiedź jest niepoprawna – 0 punktów.

Zadanie 22. (3 pkt)

Zredaguj dedykację, którą wpiszesz do książki, prezentu dla przyjaciela/przyjaciółki z okazji osiemnastych urodzin. W dedykacji sformułuj zasadę, którą powinien/powinna kierować się w dorosłym życiu.

Zdający	Przykładowe odpowiedzi zdających	Komentarz do odpowiedzi udzielonych przez zdających. Ocena rozwiązań
<p>Rozwiązując zadanie, zdający powinien stworzyć spójną wypowiedź pisemną – dedykację. W tym celu powinien dostosować odmianę i styl języka do formy, w której się wypowiada, zadbać o logikę wypowiedzi, poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną. Powinien również w treści tekstu wskazać osobę adresata oraz autora wypowiedzi, datę, miejsce wpisu, a także, zgodnie z poleceniem, okoliczności wypowiedzi (osiemnaste urodziny adresata) i zasadę, którą solenizant powinien się kierować w dorosłym życiu.</p>		
A	<p><i>Drogi Mateuszu, z okazji Twoich osiemnastych urodzin życzę Ci spełnienia najskrytszych marzeń oraz powodzenia w dorosłym życiu. Pamiętaj, kieruj się nie tylko własnym dobrem, ale i dobrem ludzi, którzy Cię otaczają. Nie bądź bezmyślny, nie krzywdź siebie i innych, Karolina Katowice, 15 maja 2012 r.</i></p>	<p>Zdający A zaproponował rozbudowane, w pełni poprawne rozwiązanie. Otrzymał 3 punkty.</p>
B	<p><i>Dla Ani w dniu osiemnastych urodzin, Marek. Warszawa, 10. 10. 2012 r.</i></p>	<p>Zdający B zbudował logiczną, poprawną językowo, ortograficznie i interpunkcyjnie wypowiedź. Określił nadawcę, odbiorcę, okoliczności i czas wypowiedzi. Niestety, pominął sformułowanie zasady, którą solenizantka powinna się kierować w życiu. Uzyskał 2 punkty.</p>
C	<p><i>Michałowi, aby pamiętał, że przez życie należy przejść uczciwie.</i></p>	<p>Zdający C za swój tekst uzyskał tylko 1 punkt. Doceniono poprawność wypowiedzi. Niestety, zdający nie pamiętał o konieczności wskazania w dedykacji okoliczności wypowiedzi, nadawcy i zasady, którą solenizant powinien kierować się w życiu. Nie określił również czasu oraz miejsca wykonania wpisu.</p>

Zadanie 23. (12 pkt)

W formie rozprawki rozważ, co ludzie traktują jako źródło szczęścia. Wykorzystaj przykłady z dwóch utworów literackich.

Przykładowa odpowiedź zdającego	Komentarz do odpowiedzi udzielonej przez zdającego. Ocena rozwiązania
<p><i>Literatura od wieków towarzyszy ludziom w ich dążeniu do szczęścia. Bohaterowie literaccy różnie je sobie wyobrażają: jedni są przekonani, że uszczęśliwi ich spełniona miłość, inni, że dokona tego Bóg, jeszcze inni lokują swoje szczęście w upragnionym zawodzie. Czy można więc uogólnić i odpowiedzieć na pytanie, co ludzie traktują jako źródło szczęścia? Myślę, że nie. Wydaje mi się, że ludzie tego źródła upatrują w różnych wartościach.</i></p> <p><i>Bohater komedii Moliere „Skąpiec” uważał, że pieniądze gwarancją szczęścia są. Zabiegał wyłącznie o nie. Troszczył się o bezpieczeństwo szkatułki. Obsesyjnie obawiał się jej kradzieży. Nie przejmował się za to losem swojej rodziny, syna Kleanta i córki Marianny. Nie obchodziły go ich uczucia. Ważne było jedynie, aby w związku z ich miłosnymi wyborami nie ponieść żadnych kosztów, jak najwięcej zyskać. Harpagon nie zmienia zdania, na końcu utworu tuli szkatułkę z pieniędzmi. Moliere liczy jednak na rozsądek odbiorców swojej komedii. Kpi ze skąpca i pragnieniu bogactwa przeciwstawia inne, cenniejsze wartości: miłość, wierność, rodzinę.</i></p> <p><i>Stanisław Wokulski, bohater „Lalki” Prusa, sądził że uszczęśliwić może go tylko kobieta, Izabela Łęcka. Miłości do niej podporządkował całe życie. To dla niej zdobył i trwoniał majątek. Przebywał w salonach arystokracji, chociaż jej wcale nie cenił. Z powodu miłosnych rozczarowań próbował popełnić samobójstwo. Stracił zainteresowanie nauką i wiedzą. Marzył o wspólnym życiu z Izabelą, idealizował ją. Jego historia, choć pokazuje piękno miłości, może być przestrogą przed rozczarowaniami, jakie to uczucie ze sobą niesie.</i></p> <p><i>Omówione przeze mnie przykłady literackie ilustrują prawdę, że choć niemal wszyscy ludzie dążą w swoim życiu do szczęścia, to różnie je sobie wyobrażają. To, co uszczęśliwiało Harpagona, nie miało znaczenia dla Wokulskiego. To, o czym marzył Wokulski, Harpagon lekceważył zupełnie.</i></p>	<p>Trudność zadania wynika z konieczności łączenia wielu umiejętności. Zadanie narzuca zdającemu nie tylko problem do rozwiązania (ma rozważyć, co ludzie traktują jako źródło szczęścia, wykorzystując przykłady z dwóch utworów literackich), ale i formę wypowiedzi (rozprawka), a nawet jej objętość (praca nie może zająć mniej, niż połowę przeznaczonego na nią miejsca). Zdający musi sformułować tezę lub hipotezę, wskazać i rozwinąć dwa przykłady literackie związane z tematem, podsumować wywód. Jego wypowiedź musi być spójna, trójdzielna kompozycyjnie, zachowywać poprawność fleksyjną, słownictwa, frazeologii, składni, ortografii i interpunkcji. Zdający musi zastosować styl adekwatny do wyводу argumentacyjnego, nie używać wulgaryzmów czy kolokwializmów.</p> <p>Praca zdającego A spełnia wszystkie narzucone kryteria. Zdający otrzymuje 12 punktów.</p>